

Friezenkerk (deel 2)

Het kleine beetje dat ik weet van de katholieke eucharistieviering, heb ik hoofdzakelijk te danken aan Padre Theo Beusink. Lang geleden was ik een van de vrijwilligers die Nederlandse les gaven aan Spaanstaligen in het Casa Migrante dat hij oprichtte. In eerste instantie ontfermde hij zich over de Spanjaarden die op de vlucht voor de dictatuur en op zoek naar werk in Amsterdam waren beland, later ook over migranten uit Latijns-Amerika. Met de andere leraren, de meesten studeerden Spaans, hadden we op zijn uitnodiging een keer de Spaanstalige mis bijgewoond die hij bijna elke week opdroeg in de Sint-Nicolaaskerk in de hoofdstad. Op zijn best was Padre Theo echter te midden van de mensen, vaak vergat ik dat hij een priester was.

Vlak voor ik naar Rome vertrok, kreeg ik het bericht dat hij was overleden, op Paaszondag. Zijn begrafenis kan ik niet bijwonen, wel een kaarsje voor hem branden. En ik heb me tijdig herinnerd dat het gebruikelijk is dat tijdens de dienst wordt stilgestaan bij degenen die ons ontvallen zijn. Gisteren heb ik de naam van Padre Theo op een briefje geschreven dat ik aan rector Hurkmans gaf. Vandaag deelt die zijn geloofsgemeenschap en de vele pelgrims die zijn aangeschoven tijdens de dienst mee dat we bidden voor de zielenrust van enkele overledenen. Onder hen Padre Theo Beusink uit Amsterdam. Op de tweede zondag van Pasen klinkt zijn naam in een kerk op een steenworp afstand van het graf van de heilige Petrus. Een migrantenkerk, waar uit noordelijke streken afkomstige inwoners van deze stad, pelgrims en andere bezoekers de mis in hun moedertaal bijwonen. Het is het minste dat ik vandaag voor hem kon doen.

Om het eerlijk te zeggen is dat gebed het enige moment tijdens de mis dat me werkelijk raakt. De rituele dans rond het altaar, het gaan staan en weer gaan zitten, de gebeden en bezweringen: ik bevind mij te midden van mensen die iets delen wat ik niet begrijp. Meteen aan het begin van de mis belijdt vrijwel iedereen om mij heen – hardop – te hebben gezondigd in woord en gedachte, in doen en laten. 'Door mijn schuld, door mijn schuld, door mijn grote schuld,' klinkt het meerstemmig vanaf het slappe koord tussen nederigheid en vernedering.

Op een in drieën gevouwen A-viertje kan ik volgen wat er wordt gezongen en gebeden tijdens deze 'Beloken Pasen' op wat klaarblijkelijk de 'Zondag van de Barmhartigheid' is. Maar hoe mooi soms ook de samenzang van het bescheiden koor op het balkon, het

loepzuivere Avé Maria van een soliste, de woorden waaien over me heen als de wierookdampen die van het altaar opstijgen. Hetzelfde lijkt te gelden voor de jongeren die met een groepsreis van hun kerk hierheen zijn gekomen vanuit West-Friesland. Ze giebelen wat, zingen niet mee, slaan af en toe mechanisch hun kruisje en zitten verveeld de dienst uit.

Het meisje naast me heeft een tas op schoot met daarin verborgen de telefoon waarop ze berichten zit te tikken, terwijl de priester vertelt over jongeren die twijfelen over hun geloof. In zijn preek staat de ongelovige Thomas centraal. Ik voel me niet aangesproken. Zelfs al zou Christus hebben bestaan – wat ik beslist niet uitsluit – en zou ik mijn handen in zijn wonden hebben mogen leggen, dan durf ik het vermoeden uit te spreken dat hij bij het zien van alles wat hij teweeg heeft gebracht zich tegen de massa in uit de voeten zou hebben gemaakt. De rituelen maken me opstandig. Ineens kan ik me heel goed invoelen in mijn verre Friese voorouders die woest werden op Bonifatius, of die er met gevaar voor eigen leven voor kozen de doopsgezinde leer aan te hangen. Het zal wel iets met vrijheidsdrang te maken hebben.

In de paar dagen die ik onderweg ben heb ik Duits gesproken in Duitsland en Zwitserland, Frans met de Franstalige Zwitsers, Engels en Spaans met twee pelgrims die ik tijdens een busrit trof, Portugees met een Braziliaans echtpaar dat een gesprekje aanknoopte in een restaurant, Nederlands met de mensen in deze kerk en goedbedoeld gebroken Italiaans met de Romeinen omdat ik niet wil overkomen als een domme toerist die alleen maar Engels spreekt. Alle talen die ik een beetje beheers, allen van het Fries heb ik me nergens kunnen of hoeven bedienen. Ook hier niet. Zelfs tijdens deze viering in de Friezenkerk is geen woord Fries gevallen.

Tegen het einde sta ik op om het meisje met de telefoon en anderen om mij heen de hand te schudden en vrede te wensen. Ook dat gebruik is me dankzij Padre Theo niet onbekend. De man die de hele viering schuin achter me zit heeft een Vlaamse tongval. Die wordt overduidelijk wanneer ik na afloop een paar woorden met hem wissel, maar zelfs uit de uitspraak van dat ene woordje 'vrede' kon ik zijn afkomst meteen herleiden. Die afkomst ontnemt hem overigens geenszins het recht hier te zijn, ten tijde van Karel de Grote werd ook in een groot deel van het huidige Vlaanderen Fries gesproken. Zelfs de naam Vlaanderen stamt uit het Fries en verwijst naar ondergelopen, drassig land. Net als met de West-Friezen en de Hollanders hebben de Friezen daarmee alle reden met de Vlamingen in vrede samen te leven.

Van alles wat vandaag vanaf het altaar geprobeerd is me in te prenten, lijkt het me de meest zinvolle bezwering. Vrede. Maar het is makkelijk praten voor de vertegenwoordigers van een geloofsrichting die eerst met het zwaard de macht over de halve wereld heeft bevochten om daarna zware muren rond het eigen machtscentrum op te trekken. Diep in mij blijft het schuren.

Vanaf mijn plekje achterin de kerk sla ik gade hoe brood en wijn in het lichaam en het bloed van Christus veranderen. Ook de drie jongens die met hun ouders tijdens de mis binnenkwamen en het grootste deel van de tijd wat verveeld rondhingen, slaan hun kruisjes, zeggen hun gebeden en gaan naar voren voor de uitreiking van de hostie. Hun vader heeft de hele mis met geopende handpalmen en een blik die ik niet anders dan als gelukkig kan omschrijven naar het altaar staan staren. Mijn blik glijdt steeds vaker naar de glasplaat waaronder de fundamenten van de Karolingische kerk zichtbaar zijn. Het bijwonen van de mis is voor mij onderdeel van de research, ik ben gekomen om te proeven van de cultuurgeschiedenis.